

Mõtisklusi kahe vokaalse sündmuse teemal

Mirjam Mesaku sooloõhtu ja Verdi „Falstaffi“ kontsertettekanne

Suoloõhtu „Igatsus“

Mirjam Mesak (sopran) ja Ewa Daitilewska (klaver). Kavas Eduard Tubina, Ester Mägi ja Sergei Rahmaninovi laululooming Estonia kontserdisaal, 20. X 2022.

Kui palju on Eestis neid, kes teavad Mirjam Mesaku nime? Klassikalise muusika sõpradele ütleb see viimastel kuudel juba päris palju, ETV ja ERRi jälgijatele ehk ka, eriti aga neile, kes on vaadanud/kuulanud [Rahvusooperis Estonia](#) Gaetano Donizetti ooperit „Don Pasquale“. Lisaks andis sellest noorest lauljast värvika pildi 22. oktoobril Vikerraadio eetris olnud Kaja Kärneri sisutihe saade „Kajalood“, mille autor paistis silma erudeerituse ja põhjalikkusega ning empaatilise ja diskreetse suhtumisega intervjuueeritavasse.

Vestluses esile kerkinud nimed Mirjam Mesaku õpinguteajast kõnelevad sellest, et tal on olnud õigel ajal õiged õpetajad ja et ta on osanud talletada nende õpetusest olulise. Olen puutunud kokku selle noore laulja teed kujundanud inimestega, omaaegse Lasteekraani Muusikastudio juhi Eve Viilupi rung lauljate-pedagoogide Teele Jõksi ja Rudolf Piemayga. Eve Viilupi kirglik ja pühendunud tegevus ETV tütarlastekoori juures andis tüdrukutele nende edaspidisele muusikuteele kaasa enesedistsipliini ja arusaamise sellest, mis on muusikas kõige olulisem. Teele Jõksi lauljakarjääri olen jälginud suure huviga kuni tema kahetsusväärse taandumiseni kontserdielust. Loodan väga, et peagi kuuleme taas tema rikkaliku tämbriga häält ja süvitsi minevat musitseerimist. Õnneks on tema pedagoogiline tegevus olnud tulemuslik, nagu seda kinnitab kahe noore laulja, metsosopran Tuuri Dede ja sopran Mirjam Mesaku lavaedu.

Mirjam Mesaku mentor on Londoni Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis õpetav bassbariton Rudolf Piernay, kes mõned aastad tagasi andis meistrkursusi ka Tallinnas. Ühte neist oli ka minul võimalus kuulata. Mäletan seda tänini, ennekõike Piernay suurt nõudlikkust: lauljal pidi esitatav olema peas, keeleline töö vastava keele õpetajaga tehtud, rääkimata arusaamisest

Teater.Muusika.K...

60,61,62,63,64,65,66

Teater Vanemuine
Rahvusooper Estonia
Estonia teater
Arvo Volmer
Teater
Ivari Ilja

esitatava pala muusikalisest ja sisulisest olemusest. Kui üks osaleja ei suutnud neid nõudmisi täita, istus professor ise klaveri taha ja esitas oma lummava tämbriga baritoniga uskumatult heas vene keeles Onegini aaria Tšaikovski ooperist, Jevgeni Onegin". Professori enda sõnul olevat tal mi prantsuse kui saksa juured, kuid õpetavat ta põhiliselt inglise keeles. Kui ma talt küsisin, miks ta juba parkümmend aastat tegutseb vaid õpetajana, vastas ta, et ilmselt polnud ta piisavalt veendunud, et tema koht on laval. See tõik räägib suurest enesekriitikast, sest ilmselgelt on Piernayl võimed ja omadused olla tegevinterpret.

ETV saates „OP" (27. X 2022) küsis Ove Peterson Mesakult, kuidas ta tundis end näitlejana äsja valminud ooperfilmis „Armunud Orpheus". Laulja vastas, et ta on ülimalt tänulik Gerda Kordemetsale, kellelt ta draamakallakuga Tallinna 37. keskkoolis sai väärtuslikku õpetust näitlemise alal. Kaja Kärneri eelmainitud usutluses kumas Mesaku igast mõtteavaldusest läbi tugevat eneseanalüüsi võimet - kindlasti on tal ka ülimalt ergas sisekõrv oma hääle hetkevõimaluste hindamiseks. Need, kes kuulasid läinud aasta 20. oktoobril Estonia kontserdisaalis tema soloõhtut „lgatus", leidsid kavalehelt ka tema viie aasta jooksul Baieri Riigiooperis lauldud solistirollide loetelu. Kontserdil avanes noor laulja aga täiesti uues valguses, sest kammermuusika eeldab teatavasti ooperist sootuks erinevat lähenemist. Kavas olid Sergei Rahmaninovi romansid, Ester Mägi ja Eduard Tubina soololaulud ja klaveripalad ning Frederic Chopini masurkad. Mirjam Mesaku ja pianist Ewa Danilewska musitseerimine meenutas pitskudumit, seda võiks võrrelda haapsalu sallide mustritega - ühtaegu õrn ja filigraanne. Pianisti puhul oli tegemist äärmiselt naiseliku kunstnikuga, kelle Chopmi- esitustes tõusis esile salongilikkus; seda muljet süvendas ka kontserdi ülekanne Klassikaraadios.

Mesak omakorda tajub suurepäraselt oma hääle olemust ja selle võimalusi. Minule kui kunagisele kammerlauljale pakkus kontserdi muusikavalik äärmiselt hingekosutava elamuse; iseasi on, et selline muusika peaks kuuluma vastava akustikaga kammersaali.

Ma imetlesin kahe noore muusiku julgust võtta kavassee romansid Rahmaninovi sellest loomeperioodist, mis lõppes 1916. aastal. Aasta hiljem lahkus helilooja igaveseks Venemaalt

ega pöördunud ka soololaulu žanri juurde enam kunagi tagasi. Selge on see, et noore Rahmaninovi siseheitlused ja kahtlused aastatel 1890, 1902 ja 1916 peegelduvad tema loomingus, lüürika aga moodustab vaid pisikese osa tema romanssidest. Muusikud tahtsid ilmselt panna valitud romansid ühtlaselt kulgema, aga kuna autor pole neid siiski loonud tsükliks, ei maksa panna kuulajatele pahaks soovi esinejaid pärast iga romanssi aplausiga tänada. Loodan, et edaspidi pöördub Mesak ka Rahmaninovi ülejäänud romansiloomingu poole: näiteks suur osa romanssidest op. 26 ja op. 38 on talle tulevikus kindlasti väga sobivad. Rahmaninov oli erakordne pianist, tema voolav energia ja tohutult suured käed võimaldasid tal kogu oma emotsioonitulva nootides kirja paima ja ette kanda. Tema romansside sisuline, poeetiline iva peitub aga just klaveripartiides.

Vahemärkusena tõstaksin viimastest aastatest esile Dmitri Hvorostovski ja Ivari Ilja salvestatud CD-albumit Rahmaninovi romanssidega. See kooslus jätkas möödunud sajandi ühe märkimisväärseima ja sügavaima interpreedi Irma Arhipova vene romansiloomingu esitamise traditsiooni. Ivari Ilja värvi- ja kõlanüansirikas Chopinija Rahmaninovi-tõlgendus võiks olla suunanäitajaks teistele nende heliloojate teoste esitajatele. Ester Mägi looming on värvikas ja mitmetahuline, seda juba ainuüksi soololauludeski. Tsükli „Viis romanssi“, millest kõlasid õhkõrn „Õnne algus“ (Linda Ruudi tekstile) ja kirglik „Kuis võiksin magada“ (Marie Underi tekstile), lõi helilooja ilmselt oma elu helgeimal perioodil ja mõeldud oli see meie tehasele säravaimale noorele lauljale Urve Tautsile. Igal interpreedil on vastavalt tema häälele ja hingemaastikule võimalus kujundada helilooja loodust oma nägemus - ja need kaks laulu kõlasid sel õhtul köitvalt; kõiges valitses lihtsus ja afektide puudumme. Just selline oh ka armastatud Ester Mägi loomus.

Eduard Tubina soololaulud on omaette valdkond meie vokaalmuusikas. Olen varemgi väljendanud mõtet, et neil on väärikas koht Mart Saare ja Eduard Oja vokaalloomingu kõrval ja et need peaksid kõlama maailma kontserdilavadel. Loodan väga, et see saab teoks meie kõrgel professionaalsel tasemel noorte lauljate abil. Tubina laulude valikul oli kriteeriumiks lüürilisus ja õrnus, mis kumab läbi ka Ernst Enno ja Juhan Liivi luulest („Hällilaul“, „Sügise päikene“ ja „Lumehelbeke“). Selge viite laulja

tulevikuvõimalustele andsid ka Marie Underi valulise luuletuse tekstile loodud „Õnne ootel" ja „Igatsus" Ernst Enno sõnadele. Kuulates kontserti Klassikaraadio vahendusel teist korda ja koos noodimaterjaliga, sain kinnitust ühele huvitavale tähelepanekule laulja imelise helistikutaju osas. Teada on, et diesidega helistike kõrgete helide laulmine nõuab lauljatelt sageli tunduvalt rohkem energiat kui samade helide laulmine bemollidega helistikes. Nende kahe viimase laulu helistikud tõid säravalt esile Mesaku hääle eripära, selle mahu ja sillerduse just mitme dieesiga helistikes laulude kulminatsioonides.

Loodan, et kuuleme Mesaku esituses kunagi ka selliseid Tubina laule nagu „Punane õunapuu õis" (Juhan Liivi sõnadele), „Taevas on valge ja sinine" (sõnad „Kanteletarist"), „Ingel lindudega" ja „Tulease" (Marie Underi sõnadele). Sest ma usun, et kogu see värvi- ja kõlarikkus on temas kui lauljas ja muusikus ootel.

„Falstaff" kontserdilaval

Giuseppe Verdi koomiline ooper „Falstaff". Airiga Boito libreto William Shakespeare'i näidendite „Windsori lõbusad naised" ja „Henry IV" järgi. Dirigent: Aivo Volmer. Koormeister: Heli Jürgenson. Vastutav pianist-repetiitor: Jaanika Rand-Sirp. Osades: Falstaff-Misha Kiria (Gruusia), härra Ford-Leonardo Leiva (Brasiilia/RO Estonia), proua Ford - Ani Yorentz (Armeenia), Nannetta - Elena Bražnik, Meg Page - Helen Lokuta, proua Quickly - Maria Streiffert (Rootsi), Fenton - Heldur Harry Põlda, doktor Caius - Mart Madiste, Bardolfo - Mehis Tiits, Pistola - Raiko Raalik. Rahvusooperi Estonia koorja orkester. Kontsertettekanded 3. XI Vanemuise kontserdimajas ja 5. XI 2022 Estonia kontserdisaalis. Ettekanded olid pühendatud Rahvusooperi Estonia loomingujuhile ja peadirigendile Arvo Volmeri 60 aasta juubelile.

Tutto nel mondo e burla. L'uom e nato burlone... („Kõik siin ilmas on nali. Inimene sünnib siia narrina...") - nende sõnadega algab Giuseppe Verdiviimase ooperi „Fastaff" III vaatuse fuuga. Võiks pikalt arutleda teemal, kuidas 80-aastane helilooja, kes oli loonud kümneid oopereid väga tõsistele, lausa veristele süžeedele, läks kaasa andeka helilooja, poeedi ja tõlgi Arrigo Boito fantaasiaga luua pärast ülimenukat „Othello" koomiline

ooper, mille süžee on taas pärit Shakespeare'i loomingust, näidendist „Windsori lõbusad naised“, ja anda sellele nimeks hoopis „Falstaff“. Verdi esitab kirjas Boitole küsimuse, kas too ei kõhkle kutsumast nii kõrges eas heliloojat ülimalt riskantsele teekonnale. Boito vastab, et ta pole iial mõelnud Verdi eale ja et seda õnnelikum on ta Verdi nõustumise üle. Sest on ju üldsus avaldanud arvamust: mis võib olla õnnestavam, kui lõpetada oma heliloojateekond ülieduka „Othelloga“. Samas lisab Boito, et vaevalt koomilise ooperi loomine Verdit rohkem väsitab - hoopis tragöödia põhjustab oma loojale kannatusi, samas kui nali vaid rõõmustab hinge ja keha. (Eösze Laszlo. „Kui Verdi oleks pidanud päevikut“, 1966.) Ja nii sündis teos, mis rõõmustab ooperisõpru siiani ning pakub põnevaid väljakutseid lauljatele ja muusikutele, eesotsas dirigentidega. Nii tegi peadirigent [Arvo Volmer](#) endale sõna otseses mõttes sünnipäevakingituse, tuues kuulajate ette ühe ainulaadse loo ooperimaailma arvukate lugude seast.

„Falstaffi“ väärtus ei seisne üksnes heatahtlikus huumoris, vaid täiesti teistmoodi muusikalises mõtlemises võrreldes Verdi eelneva loominguga. Harmonia vaimukas käsitus helistike ootamatute pöörete ja vokaalpartiide lummapate käikudega, uskumatult tihedad ansamblid - nonetid ja ooperi lõpus kõlavas fuugas üheksa tegelase häälele lisanduv kümnes hääl, Falstaff. See kõik on imeliselt mõjuv tervik. Lisagem veel, et sellist vokaaltehniliselt kõrge kvaliteediga lauljate paraadi nagu kõnealusel „Falstaffi“ kontserttekandel pole siin aastaid nähtud. Maailmalavadel juba mõned aastad kuulsust kogunud bariton Misha Kiria võttis kuulajad oma Falstaffi rolliga lausa hingetuks. Kuulda tõelist itaalia bei canto't tänapäeval elavas ettekandes on ooperigurmaanidele suur kingitus! Kiria tämbririkas, lummapalt ilus ja mahukas hääl, rääkimata Verdi stiili tunnetusest fraseerimisel, tuletas meelde vaid salvestustelt kuuldud omaaegseid baritone, nagu Mattia Battistini, Titta Ruffa või Tito Gobbi.

Proua Fordi rolli laulnud Ani Yorentz alustas oma lavakarjääri Dortmundi ja Kasseli [teatris](#) ning umbes kümme aastat on ta esinenud ka teistel Euroopa lavadel. Tema hääle kompaktne soojus, tämbri ilu ja fraseerimise nõtkus võlusid juba esimesest etteastest peale. See, et need kaks lauljat on oma rolle ka vastavates lavastustes esitanud, andis neile suure eelise. Ja siit

ka üks mõte edaspidiseks: see ooper vajab mänguruumi, lavastust, kus pääseb mõjule koomika: värvikad karakterid ja heatahtlik naer inimlike nõrkuste üle. Koomikataotluse leiab ka ooperi partituurist; niipea kui eaka paksukese ja napsilembese Falstaffi teemaks saab "armastuse nälg", ilmnevad muutused ka helistikes. Omakasust sündmud pürgimuses on hetki, mil võib kuulda tõdemust: kõik head asjad on seotud armastusega! Verdi huvitavad helistikemängud esinevad näiteks proua Fordi ja Falstaffi II vaatuse duetis, kus naine narritab osavalt ablast Falstaffi.

Lummavalt mõjusid noorte armastajate Nannetta ja Fentoni stseenid, kus Elena Bražniku (Nannetta) ja Heldur-Harry Põlda (Fenton) kaunites hääldes kõlas uskumatult palju soojust ja hellust, rääkimata professionaalsest fraseerimisest. Need stseenid jäid kauaks kõrvu helisema. Hea meel on eriti tenor Põlda edusamm ude üle: tema kantileensete teemade voolavus, kõrgete helide kvaliteet nii II kui III vaatuses ennustavad suuri rollivõimalusi tulevikus. Kaks külalislauljat, Maria Streifert (proua Quickly) ja Leonardo Neiva (härra Ford) on ilmselgelt suurtekogemuste ja suure häälega lauljad. Tõelist vokaalset tulevärki võis nautida kahe baritoni II vaatuse 1. pildis, härra Fordi ja Falstaffi duetis. Seda, et vastavas diapsoonis peavad ka baritonide kõrged noodid perfektselt kõlama, rääkimata verdilike fraaside nõtkest kujundamisest, demonstreeris oma pilk valdamises täiuslik Misha Kiria. Külalislauljate kõrval esinenud Rahvusooperi Estonia lauljad Helen Lokuta (Meg Page), Mart Madiste ja Mehis Tiits (Nanetta austajad) ning Raiko Raalik (Falstaffi kannupoiss) ei pidanud end aga sugugi kehvemini tundma: kõigi muusika kõlas kvaliteetselt.

Orkestrile oli selle ooperi partituur kindlasti põnev ja uudne võrreldes Verdi mitmete varasemate ooperitega, mis on ju korduvalt aastakümnete jooksul Estonia laval etendunud. Praegune Estonia teatri orkester on kahtlemata oma parimas vormis. Dirigendi tempo- ja nüansside valikud olid erksad, eriti kui pidada silmas keerukaid oktette, nonette ja ooperi lõpus lisaks veel ka kümnehäälsset ansamblit - kõik see nõudis tundlikku kõrva kõigilt osalistelt. Siiski tekib üks akustiline probleem, kui laval on samal tasapinnal solistid, koor ja orkester. Kuulasin ettekannet saali akustilises mõttes parimast paigast,

keskrõdu keskelt, kuid nutu korda tajusin vaskpillide ülemäärast prevaleerimist. Klassikaraadio salvestuses olid need ebakõlad kadunud. Tänu toonmeistrile. Wagner tegi vist ikkagi hästi, kui paigutas oma Bayreuthi ooperiteatris orkestri eriti sügavale. Eesmärk oli üks: lauljate hääled peavad saama olla võrdväärised osised tervikus ja nende tämbreid ning värvinüansse ei tohi orkestri massiivsusega surmata.

Olen väga tänulik, et meie muusikaarealis kõlas see Verdi 80-aastaselt kirjutatud teos. Soov näha mõne aasta pärast seda ka teatrilaval jääb aga ilmselt unistuseks. Ma ei ole ka nõus väitega, et meil puudub selle ooperi tarbeks oma lauljate koosseis.

Tuleks julgemalt kuulata meie praeguseks sirgunud edukaid lauljaid. Edu otsingutes!

Mirjam Mesak ja Ewa Danilewska. Sooloõhtu „Igatsus" Estonia kontserdisaalis 20. X 2022. Giuseppe Verdi ooperi „Falstaff" kontsertettekannet Estonia kontserdisaalis 5. XI 2022. Solistid (vasakult): Maria Streiffert, Helen Lokuta, Elena Bražnik ja Ani Yorentz. Misha Kiria. [Vanemuise kontserdimaja](#), 3. XI 2022. Ani Yorentz. [Vanemuise kontserdimaja](#), 3. XI 2022. Arvo Volmer. [Vanemuise kontserdimaja](#), 3. XI 2022. Veljo Poomifotod

TIIU LEVALD